

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
Кафедра історії держави та права

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший заступник ректора НАВС

призначення

Станіслав ГУСАРЄВ

2023

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ ТА ПРАВА УКРАЇНИ

Статус дисципліни	обов'язкова
Рівень вищої освіти	перший
Ступінь вищої освіти	бакалавр
Галузь знань	«Право» (08)
Спеціальність	«Право» (081)
Освітня програма	«Право»
Форми здобуття вищої освіти	денна, заочна
Мова викладання	українська
Форма підсумкового контролю	екзамен

Київ - 2023

Розробники:

Олена Шкуратенко – завідувач кафедри історії держави та права, кандидат юридичних наук, доцент;

Володимир Щербатюк – професор кафедри історії держави та права, доктор історичних наук, професор;

Дмитро Курас – доцент кафедри історії держави та права, кандидат історичних наук, доцент;

Ніна Дорошук – доцент кафедри історії держави та права, кандидат історичних наук, доцент;

Віталій Прус – доцент кафедри історії держави та права, кандидат юридичних наук, доцент.

Юрій Сокур – доцент кафедри історії держави та права, кандидат юридичних наук, доцент;

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри історії держави та права
протокол від 09 травня 2023 року №8

Завідувач кафедри історії держави та права **Олена ШКУРАТЕНКО**

Схвалено науково-методичною радою НАВС
Протокол від 24.05.2023 року № 9

Голова науково-методичної ради

Станіслав ГУСАРЕВ

Результати перегляду робочої програми навчальної дисципліни

Робоча програма переглянута на 20__/20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __).

(потрібне підкреслити)

протокол засідання кафедри

протокол науково-методичної ради від

від ____ __ 202_ № __

____ __ 202_ № __

Завідувач кафедри

Голова НМР

Робоча програма переглянута на 20__/20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __).

(потрібне підкреслити)

протокол засідання кафедри

протокол науково-методичної ради від

від ____ __ 202_ № __

____ __ 202_ № __

Завідувач кафедри

Голова НМР

1. Загальні відомості про навчальну дисципліну

Предметом вивчення навчальної дисципліни є закономірності виникнення, розвитку, зміни різних типів та форм держави та права, а також державно-правових інститутів і суспільно-політичних систем, що функціонували на території сучасної України у їх історичній конкретності та у хронологічній послідовності.

Метою викладання навчальної дисципліни “Історія держави та права України” є оволодіння здобувачами вищої освіти знань з історії становлення та розвитку української держави та права, формування у них чітких методологічних та теоретико-концептуальних засад осмислення основних тенденцій, закономірностей та особливостей процесу розвитку української держави та права.

Основними завданнями вивчення дисципліни “Історія держави та права України” є формування:

- загальних знань про закономірності та особливості державно-правового розвитку України;
- навичок роботи з джерелами права;
- навичок аналізу державно-правових явищ, подій та виявленні їх причинно-наслідкових зв'язків;
- патріотичних переконань та морально-етичних цінностей;
- високого рівня професійної правосвідомості та правової культури.

Пререквізити: «Теорія держави і права», «Історія держави та права зарубіжних країн».

Постреквізити: «Юридична компаративістика», «Юридична деонтологія», «Політологія».

Компетентності відповідно до освітньо-професійної програми підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти:

<i>Загальні компетентності:</i>	<i>Програмні результати навчання:</i>
ЗК1 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.	РН1 Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин.
ЗК13 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного	РН3 Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел. РН18 Застосовувати в професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи. РН 19 Пояснювати природу та

відпочинку та ведення здорового способу життя.

зміст основних правових явищ і процесів.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

СК 2 Здатність аналізувати ретроспективи розвитку правових явищ та процесів у контексті їх впливу на сучасну правову систему.

СК 13 Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ.

СК 16 Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі вищої освіти повинні:

знати:

- загальні закономірності державно-правового розвитку України;
- особливості державно-правового розвитку України;
- джерела навчальної дисципліни, насамперед: нормативно-правові акти, які приймалися в різні періоди, історичні джерела в яких міститься інформація про державно-правовий розвиток України різних періодів, вітчизняну та зарубіжну наукову літературу з історії держави та права України.

вміти:

- аналізувати державно-правові явища, а також джерела права і практику їх застосування;
- науково прогнозувати майбутній розвиток держави та права;
- давати наукове тлумачення основним науковим поняттям та категоріям з історії держави та права України;
- в усному та письмовому вигляді логічно висловлювати або оформлювати власні думки стосовно оцінки історико-правових явищ та процесів.

2. Структура навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни			
	денна форма здобуття вищої освіти		заочна форма здобуття вищої освіти	
Кількість кредитів ECTS – 3	д/б	ксф	д/б	ксф
	Рік підготовки			
	1-й	1-й	-	1-й
	Семестр			
Загальна кількість годин – 90	2-й	2-й	-	2-й
	Лекції			
	4 год.	4 год.	-	4 год.
	Семінарські			
	26 год.	26 год.	-	8 год.
	Практичні			
	-	-	-	-
	Самостійна робота			
	60 год.	60 год.	-	78 год.
	Вид контролю: екзамен			

3. Тематичний план

Назви тем	Кількість годин									
	Всього	денна форма				Всього	Заочна форма			
		у тому числі					у тому числі			
		л	с	п	с.р		л	с	п	с.р
2	3	4	5	7	8	9	10	11	13	
1										
Тема 1. ІДПУ як наука і навчальна дисципліна. Стародавні держави і право на території сучасної України	10	2	2		6	10	2			8
Тема 2. Держава та право Русі. Особливості політичного розвитку Галицько-Волинської держави та її права.	10		4		6	10		2		8
Тема 3. Державно-правове становище України у складі Великого князівства Литовського.	8		2		6	8				8

Тема 4. Суспільно-політичний лад і право України під владою Польщі та Речі Посполитої.	8		2		6	8				8
Тема 5 Військово-політичний устрій та право Запорозької Січі	8		2		6	8				8
Тема 6. Українська гетьманська держава (Військо Запорозьке) та її право.	12	2	4		6	10	2	2		6
Тема 7. Суспільно-політичний лад і право українських земель у складі Російської, Австрійської, Австро-Угорської імперій.	8		2		6	8				8
Тема 8. Національна державність і право України у 1917 - 1921 рр.	10		4		6	10		2		8
Тема 9. Українська СРР (УРСР) та її право.	8		2		6	8				8
Тема 10. Розпад СРСР і відродження Української незалежної держави.	8		2		6	10		2		8
Усього годин	90	4	26		60	90	4*	8		78

*Примітка: використовуються методи дистанційного навчання.

4. Плани семінарських і практичних занять

Тема 1. ІДПУ як наука і навчальна дисципліна. Стародавні держави і право на території сучасної України

Навчальні питання для розгляду на семінарському занятті (2 години; денна форма навчання; д/б, ксф):

1. Предмет та джерела вивчення дисципліни «Історія держави та права України».
2. Періодизація історії української державності.
3. Державний і суспільний лад Скіфської держави. Джерела та основні риси права Скіфії.
4. Державний і суспільний лад античних полісів Північного

Причорномор'я. Місце в державотворчих процесах на території сучасної України.

Тема 2. Держава і право Русі. Особливості розвитку Галицько-Волинської держави та її права

Навчальні питання для розгляду на семінарському занятті:

Заняття 1 (2 години; денна і заочна форми навчання; д/б, ксф).

1. Дискусійні питання виникнення Руської держави. Утворення держави Русь.

2. Суспільний лад Русі.

3. Еволюція державного ладу Русі.

4. Особливості суспільного ладу Галицько-Волинської держави.

5. Особливості державного ладу Галицько-Волинської держави.

Заняття 2 (2 години; денна форма навчання; д/б, ксф).

1. Джерела права княжої доби. «Руська правда» основні списки і редакції.

2. Характерні риси права за «Руською правдою»:

а) майнове право;

б) зобов'язальне право;

в) шлюбно-сімейне та спадкове право;

г) злочини і покарання;

д) судочинство за «Руською правдою».

3. Джерела права Галицько-Волинської держави.

Тема 3. Державно-правове становище України у складі Великого князівства Литовського

*Навчальні питання для розгляду на семінарському занятті (2 години;
денна форма навчання; д/б, ксф):*

1. Формування Великого князівства Литовського. Етапи приєднання руських земель до Великого князівства Литовського.

2. Суспільний лад Великого князівства Литовського.

3. Еволюція державного ладу Великого князівства Литовського.

4. Джерела права Великого князівства Литовського.

5. Характерні риси права за Статутами Великого князівства Литовського (1529, 1566, 1588 років).

а) майнове право;

б) зобов'язальне право;

в) шлюбно-сімейне та спадкове право;

г) злочини і покарання;

д) судочинство за «Руською правдою».

Тема 4. Суспільно-політичний лад і право України під владою Польщі та Речі Посполитої

Навчальні питання для розгляду на семінарському занятті (2 години; денна форма навчання; д/б, ксф):

1. Суспільно-політичний лад на руських землях у складі Королівства Польського (1340 – 1569 рр.)
2. Утворення Речі Посполитої та еволюція її державного ладу.
3. Трансформація соціальної структури та правового статусу української нації у складі Речі Посполитої.
4. Джерела та основні риси права України у складі Речі Посполитої.

Тема 5. Військово-політичний устрій та право Запорозької Січі

Навчальні питання для розгляду на семінарському занятті (2 години; денна форма навчання; д/б, ксф):

1. Заснування Запорозької Січі та процес еволюції її до протодержавного утворення.
2. Органи влади та управління «козацької республіки».
3. Суспільний лад «козацької республіки».
4. Джерела та риси права Запорозької Січі.

Тема 6. Українська гетьманська держава (Військо Запорозьке) та її право

Навчальні питання для розгляду на семінарському занятті:

Заняття 1 (2 години; денна і заочна форми навчання; д/б, ксф).

1. Відновлення та розвиток української національної держави у ході національно-визвольної війни під проводом Б. Хмельницького. Державний лад Війська Запорозького (1649-1686 рр.)
2. Угода між Військом Запорозьким і Московським царством 1654 р. та її державно-правові наслідки.
3. Обмеження та ліквідація державності України (1686 - кін. XVIII ст.)
4. Еволюція суспільного ладу української гетьманської держави (1648 р. – кін. XVIII ст.)

Заняття 2 (2 години; денна форма навчання; д/б, ксф).

1. Джерела та риси права Війська Запорозького (друга половина XVII ст. – кін. XVIII ст.)
2. «Договір та Встановлення прав і вольностей Війська Запорозького та всього вільного народу Малоросійського...» (Конституція П. Орлика) – загальна характеристика.
3. Систематизація українського права у XVIII ст.

Тема 7. Суспільно-політичний лад і право України у складі Російської, Австрійської, Австро-Угорської імперій (кін. XVIII - поч. XX ст.)

Навчальні питання для розгляду на семінарському занятті (2 години; денна форма навчання; д/б, ксф):

1. Трансформація суспільного ладу в українських землях у складі Російської імперії.
2. Органи управління українськими землями у складі Російської імперії.
3. Еволюція правової системи на українських землях у складі Російської імперії.
4. Трансформація суспільного ладу та органів управління українськими землями у складі Австрійської та Австро-Угорської імперій.
5. Еволюція правової системи на українських землях у складі Австрійської та Австро-Угорської імперій.

Тема 8. Національна держава і право України у 1917 – 1921 рр.

Навчальні питання для розгляду на семінарському занятті:

Заняття 1 (2 години; денна і заочна форми навчання; д/б, ксф).

1. Процеси державотворення за доби Центральної ради:
 - а) Правова легітимізація Центральної ради та її діяльності.
 - б) Еволюція державно-правового статусу України від автономії до незалежності.
2. Формування національної системи права за доби Центральної Ради. Конституція УНР.
3. Утворення Української Держави під керівництвом П. Скоропадського. Особливості її суспільного та державного ладу.
4. Джерела права Української Держави.

Заняття 2 (2 години; денна форма навчання; д/б, ксф).

1. Утворення другої УНР (Директорія) та еволюція її державного ладу.
2. Особливості права за доби другої УНР.
3. Утворення Західноукраїнської Народної Республіки. Її суспільний та державний лад.
4. Правове оформлення возз'єднання ЗУНР і УНР. Його державно-правові наслідки.
5. Джерела права ЗУНР.

Тема 9. Українська СРР (УРСР) та її право

Навчальні питання для розгляду на семінарському занятті (2 години; денна форма навчання; д/б, ксф):

1. Утворення радянської держави на території України.
2. Порівняльний аналіз Конституцій Української СРР (УРСР) 1919, 1929 та 1937 рр.
3. Спроби відновлення української державності напередодні та в ході Другої світової війни:

- а) проголошення незалежності Карпатської України;
- б) акт ООН про відновлення Української держави від 30 червня 1941 р.
- 4. Правове оформлення входження Кримської області та міста Севастополя до складу УРСР.
- 5. Кодифікації радянського права 20-х та 60-х років: передумови, складові та результати.

Тема 10. Розпад СРСР і відродження Української незалежної держави

Навчальні питання для розгляду на семінарському занятті (2 години; денна і заочна форми навчання; д/б, ксф):

- 1. Декларація про державний суверенітет України, Акт проголошення незалежності України та процес правового оформлення ліквідації СРСР.
- 2. Становлення та еволюція державного ладу України (1991 – 2020 рр.) Події Революції Гідності та російська агресія проти української державності.
- 3. Основні етапи конституційного процесу в Україні. Конституція 1996 р. та зміни до неї. Головні напрями реформування правової системи України (1991 – 2020 рр.).
- 4. Подолання гендерної нерівності в сучасному українському суспільстві.
- 5. Повномасштабна війна Російської Федерації проти України. Основні напрями змін у системі державного управління та законодавстві України, викликані воєнними діями. Міжнародна підтримка України у боротьбі проти російської агресії.

5. Завдання самостійної роботи

Тема 1. Історія держави та права України як наука і навчальна дисципліна. Стародавні держави і право на території сучасної України.

- 1. Завдання навчальної дисципліни «Історія держави та права України».
- 2. Місце дисципліни історії держави і права України в системі навчальних юридичних дисциплін.
- 3. Види злочинів та система покарання у полісах Північного Причорномор'я.

Тема 2. Держава і право Русі. Особливості політичного розвитку Галицько-Волинської держави та її права.

- 1. Дискусійні питання утворення Руської держави.
- 2. Договори Русі з Візантією як джерела права.
- 3. Судочинство Русі.
- 4. Зміни в державно-правових інститутах Русі в період феодальної роздробленості.
- 5. Роль Данила Галицького у становленні та зміцненні Галицько-

Волинської держави.

Тема 3. Державно-правове становище України у складі Великого князівства Литовського.

1. Кревська (1385 р.) і Городельська (1413 р.) унії Литви та Польщі, їх наслідки для українських земель.
2. Адміністративно-територіальний устрій українських земель у складі Великого князівства Литовського.
3. Судоустрій Великого князівства Литовського.

Тема 4. Суспільно-політичний лад і право України під владою Польщі та Речі Посполитої.

1. Політико-правові наслідки Берестейської церковної унії (1596 р.)
2. Адміністративно-територіальний устрій українських земель у складі Речі Посполитої в першій половині XVII ст.
3. Магдебурзьке право в українських землях.

Тема 5. Військово-політичний устрій та право Запорозької Січі.

1. Особливості судочинства в цивільних та кримінальних справах у Запорозькій Січі.
2. Військо Запорозької Січі.

Тема 6. Українська гетьманська держава (Військо Запорозьке) та її право.

1. Гадяцький договір (1658 р.) І. Виговського та Переяславські статті (1659 р.) Ю. Хмельницького: суть та наслідки для України.
2. Українсько-шведська угода І. Мазепи: мета, наслідки.
3. Андрусівське перемир'я 1667 р., Вічний мир 1686 р. та Бахчисарайський мирний договір 1681 р.: поділ України.
4. Поділи Польщі та зміни у суспільному та політичному ладі Правобережної України.
5. Становлення чумацького звичаєвого права.

Тема 7. Суспільно-політичний лад і право України у складі Російської, Австрійської, Австро-Угорської та імперій.

1. Систематизація українського права у першій пол. XIX ст.
2. Судова реформа 1864 р. у Російській імперії та її запровадження в Україні.
3. Крайові та місцеві органи управління в Галичині, Буковині, Закарпатті у другій пол. XIX ст.

Тема 8. Національна державність і право України у 1917–1921 рр.

1. Брестський мир 1918 р. і його наслідки для України.
2. Акт злуки УНР і ЗУНР 22 січня 1919 р. та його значення.

3. Варшавський договір 1920 р. та Ризький мир 1921 р., їх наслідки для України

Тема 9. Українська СРР (УРСР) та її право.

1. Правові засади входження УСРР до складу Союзу РСР. Конституція СРСР 1924 р.
2. Утворення та діяльність міліції радянської України (1919-1941 рр.)
3. Адміністративно-територіальна реформа в УСРР у 1920-1930-х рр. Молдавська АРСР у складі радянської України (1924 – 1940 рр.)
4. Право УРСР в умовах тоталітарного режиму в 1930-х рр.
5. Приєднання Західної України, Північної Буковини та частини Бессарабії до УРСР (1939 – 1940 рр.).
6. Становище жінки в радянському суспільстві.

Тема 10. Розпад СРСР і відродження Української незалежної держави.

1. Декларація про державний суверенітет України від 16 липня 1990 р. та Акт проголошення незалежності України від 24 серпня 1991 р.: ухвалення, основний зміст та значення.
2. Всеукраїнський референдум 1 грудня 1991 р. – правове оформлення державної незалежності України.
3. Біловезька угода 8 грудня 1991 р. та її значення.
4. Анексія АР Крим Російською федерацією у 2014 р. та наслідки цієї події для подальшого розвитку державності України.
5. Військові операції періоду АТО (ООС) на сході України.
6. Геноцид українського народу, розв'язаний Російською Федерацією в ході війни проти України.
7. Еволюція рівня міжнародної підтримки України у боротьбі з російською агресією.

6. Індивідуальні завдання

Тема 1. Історія держави та права України як наука і навчальна дисципліна. Стародавні держави і право на території сучасної України.

1. Що є предметом і завданням ІДПУ як навчальної дисципліни?
2. Які ви знаєте методи дослідження ІДПУ?
3. Назвіть наукові принципи вивчення ІДПУ.
4. Розкрийте та обґрунтуйте періодизацію ІДПУ.
5. Дати визначення терміну «історіографія».
6. Назвіть та проаналізуйте найвідоміші праці істориків українського права.
7. Обґрунтуйте зв'язок скіфів із слов'янськими і тюркськими народами.
8. Висвітлити причини давньогрецької колонізації Північного Причорномор'я.

9. Які галузі права отримали найбільший розвиток в грецьких містах-державках Північного Причорномор'я?

10. Дати загальну характеристику права античних держав Північного Причорномор'я.

11. Пояснити причини занепаду державності та зникнення боспорського царства.

Тема 2. Держава і право Русі. Особливості політичного розвитку Галицько-Волинської держави та її права.

1. Назвіть перші державні утворення у східних слов'ян.

2. Розкрийте зміст поняття «військова демократія».

3. Що являє собою двірцево-вотчинна система управління?

4. Розкрийте роль віче в Україні княжої доби.

5. Які джерела та основні риси права Галицько-Волинської держави?

6. Яка роль Романа Мстиславовича та Данила Галицького в державотворчому процесі.

7. Вкажіть на роль звичаєвого і рецептованого права у становленні правової системи Русі.

Тема 3. Державно-правове становище України у складі Великого князівства Литовського.

1. Розкрийте особливості утворення Великого князівства Литовського.

2. Проаналізуйте адміністративно-територіальний поділ Великого князівства Литовського.

3. Дайте характеристику редакцій Литовських статутів.

4. Дайте загальну характеристику джерелам права: «Судебник Казимира IV Ягелончика 1468 року», «Устава на волюки» (1557 р.).

5. Дати визначення поняттю «копа».

6. Охарактеризувати порядок формування та компетенцію державних і церковних судів Великого князівства Литовського:.

7. Розкрийте зміст судової реформи середини XIV ст.: створення повітових судів – земського, гродського або замкового, підкоморського.

Тема 4. Суспільно-політичний лад і право України під владою Польщі та Речі Посполитої.

1. У чому суть Люблінської унії 1569 р.?

2. Що являли собою «Генрікові артикули»?

3. Як «Генрікові артикули»? вплинули на еволюцію державного ладу Речі Посполитої Польської?

4. Перелічіть і охарактеризуйте основні суспільні стани Польщі.

5. Яким було правове становище українців у складі Речі Посполитої?

6. Охарактеризуйте Польське судочинство в українських землях.

7. Визначте політико-правові наслідки Берестейської церковної унії 1596 р.

8. Розкрийте зміст доктрини «Москва – третій Рим». Порівняйте її минуле та сучасне.

Тема 5. Військово-політичний устрій та право Запорозької Січі.

1. Назвіть відомі вам джерела формування козацтва.
2. Перелічіть основні ланки судової системи Запорозької Січі.
3. Охарактеризуйте основні риси козацького звичаєвого права.
4. З якою метою створювалося реєстрове козацтво та які функції виконувало?
5. Охарактеризувати Ординацію Війська Запорозького (1638 р.) та її наслідки.
6. З'ясуйте місце українського козацтва у міжнародних стосунках.

Тема 6. Українська гетьманська держава (Військо Запорозьке) та її право.

1. Перелічіть основні джерела права Гетьманщини.
2. Які зміни стались у середовищі суспільних верств Гетьманщини у другій половині XVII ст.?
3. Які органи для управління Україною створило царське самодержавство у XVIII ст.?
4. Дайте характеристику основних рис кримінального права Гетьманщини.
5. Назвіть і охарактеризуйте основні види доказів Української гетьманської держави.
6. Кому належало право власності на землю в Українській гетьманській державі.
7. Проаналізуйте державотворчу діяльність І. Мазепи, її досягнення і прорахунки.

Тема 7. Суспільно-політичний лад і право України у складі Російської, Австрійської, Австро-Угорської та імперій.

1. Які зміни в адміністративному устрої Галичини відбулися за умов австрійського панування?
2. Коли і яким чином було ліквідовано кріпосне право в Галичині і Буковині?
3. Проаналізуйте діяльність Галицького і Буковинського сеймів.
4. Розкрийте значення реформ Олександра II.
5. Назвіть антиукраїнські заборонні акти російського уряду та проаналізуйте їх наслідки.
6. Які функції виконували земства?
7. З'ясуйте, як розподілили між собою території українських земель учасники поділу Речі Посполитої.
8. Проаналізуйте наслідки реформ Марії Терезії і Йосифа II для західних українців.

9. Визначте особливості соціально-правового становища українців Закарпаття.

Тема 8. Національна державність і право України у 1917–1921 рр.

1. Розкрити зміст внутрішньої та зовнішньої політики УНР часів УЦР.
2. Дати характеристику реформам П. Скоропадського.
3. Охарактеризувати судову систему та право Української держави.
4. Визначити державно-правові інститути в період правління Директорії УНР.
5. Вказати на особливості державно-правового розвитку ЗУНР.
6. Охарактеризувати процес формування ланок державного механізму ЗУНР.
7. Розкрити проблемні відносини між УНР та ЗУНР в період 1919 – 1920 рр.

Тема 9. Українська СРР (УРСР) та її право.

1. Якими заходами було поширено радянську владу в Україну?
2. Визначити правові засади входження України до складу СРСР.
3. Позасудові каральні органи в радянській Україні 1920 – 1930-х років: мета та функції.
4. Якими були особливості приєднання Західної України та Північної Буковини до УРСР?
5. Охарактеризувати державно-правове забезпечення масових депортацій населення західноукраїнських земель у 1940 – 1950 рр.
6. Охарактеризуйте основні зміни в державі і праві УРСР у повоєнний період.
7. Вкажіть на основні риси першої та другої кодифікації законодавства радянської України.
8. Розкрийте основні тенденції децентралізації державного управління УРСР у період „Хрущовської відлиги”.
9. Вкажіть на особливості Конституції УСРР 1929 р., Конституції УРСР 1937 р. та Конституції УРСР 1978 р.
10. Дайте аналіз правовим засадам передачі Кримської області Російською Федерацією УРСР.

Тема 10. Розпад СРСР і відродження Української незалежної держави.

1. Розкрийте роль Всеукраїнського референдуму 1 грудня 1991 р. у правовому оформленні суверенної держави України.
2. Визначте еволюцію форми правління в Україні відповідно до Конституції 1996 р. та змін до неї.
3. Дайте загальну характеристику процесу трансформації системи державного ладу України протягом 1991 – 2020 рр.
4. Дайте характеристику кодифікаційному процесу в Україні в умовах

незалежності (1991 – 2020 рр.)

5. Які основні проблеми проведення судової реформи в Україні на сучасному етапі?

6. Які основні цілі переслідувала Російська Федерація, розпочинаючи війну проти України у лютому 2022 року?

7. Наведіть приклади змін у системі державного ладу та законодавства України, викликані війною з російськими окупантами.

8. Поясніть, що таке волонтерська діяльність. Які напрями волонтерської підтримки ЗСУ можете визначити?

7. Методи навчання

Для найкращого засвоєння навчальної дисципліни «Історія держави та права України» рекомендується використовувати такі методи навчання:

- частково-пошуковий,
- пояснювально-ілюстративний,
- аналіз конкретних ситуацій,
- метод вправ,
- демонстрація,
- ілюстрація,
- логічні методи навчання.

8. Форми та методи контролю, критерії оцінювання результатів навчання.

Контроль успішності здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни «Історії держави та права України» поділяється на поточний і підсумковий.

Поточний контроль успішності студентів – це систематична перевірка знань здобувачів, яка проводиться викладачем на поточних заняттях відповідно до розкладу та відповідно до силябусу. Поточний контроль здійснюється на кожному семінарському занятті відповідно до конкретних цілей теми з метою перевірити ступінь та якість засвоєння матеріалу, що вивчається. В процесі поточного контролю оцінюється самостійна робота студента щодо повноти виконання завдань, рівня засвоєння навчальних матеріалів, оволодіння практичними навичками аналітичної, дослідницької роботи та ін. поточний контроль може здійснюватися у таких формах: усний контроль, письмовий контроль, тестовий контроль.

Підсумковий контроль – контроль навчальних досягнень студентів з метою оцінки якості освоєння ними програми навчальної дисципліни, який здійснюється у формі екзамену. Мета підсумкового контролю – виявити ступінь засвоєння навчальної дисципліни в цілому, розуміння навчального матеріалу, взаємозв'язок змісту навчального матеріалу, логіку його засвоєння тощо. Підсумковий контроль може проводитися в усній або письмовій формі, а також шляхом тестування.

Під час проведення навчальних занять використовуються такі форми і методи контролю:

- усне опитування: індивідуальне, фронтальне, групове;
- письмовий контроль: виконання текстових завдань, написання рефератів, доповідей, робота з джерелами права тощо;
- тестовий контроль.

Методи контролю. Поточний контроль здійснюється шляхом оцінювання усних відповідей щодо проблем для обговорення, передбачених планом семінарських занять, а також шляхом: проведення експрес-опитувань, тестування, підготовки доповідей і рефератів. При оцінюванні враховується глибина теоретичних знань здобувачів і вміння застосовувати їх на практиці.

Критерії оцінювання	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою
Студент виявляє особисті творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування й нахили.	«A» (90–100)	Відмінно
Студент вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, вміє його застосовувати, вільно розв'язує ситуативні завдання і вправи, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна.	«B» (85–89)	Добре
Студент вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок.	«C» (75–84)	
Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих.	«D» (66–74)	Задовільно
Студент володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні.	«E» (60–65)	
Студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.	«FX» (35–59)	Незадовільно

Студент володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів.	«F» (1–34)	
--	---------------	--

Розподіл балів, що присвоюються здобувачеві

Накопичення балів з тем за усі види робіт											Підсумковий контроль	Підсумкова кількість балів
											Мах 40%	
Мах 60%											екзамен	Мах 100%
T.1 5	T.2 5	T.3 5	T.4 5	T.5 5	T.6 5	T.7 5	T.8 5	T.9 5	T.10 5	Самостійна Робота 5	40	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
66-74	D	задовільно	
60-65	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає дисципліна

При проведенні лекційних та семінарських занять в аудиторному режимі використовуються мультимедійний проектор та комп'ютер для роботи в інтерактивній формі з презентаціями PowerPoint а також для демонстрації навчальних відеороликів. У дистанційному режимі застосовується комп'ютерна техніка та програмне забезпечення Zoom або Google Meeting. Також для організації роботи в дистанційному режимі використовуються месенджери Viber і Telegram. Разом з цим застосовується платформа Moodle.

10. Перелік питань для підсумкового контролю з навчальної дисципліни

1. Предмет і завдання навчальної дисципліни «Історія держави та права України».
2. Місце дисципліни історії держави і права України в системі навчальних юридичних дисциплін.
3. Періодизація і методи вивчення історії держави та права України.
4. Вплив етногенезу та родоплемінної консолідації автохтонних етносів на динаміку праукраїнської державності.
5. Скіфія: державний і суспільний лад, право.
6. Державний та суспільний лад, право грецьких полісів Північного Причорномор'я.
7. Державний та суспільний лад Боспорського царства.
8. Еволюція протодержавних утворень на території сучасної України у III – IX ст. н.е.
9. Дискусійні питання утворення держави Русі.
10. Суспільний лад Русі.
11. Державний лад Русі.
12. Політико-правові реформи Володимира Великого та Ярослава Мудрого.
13. Судочинство Русі.
14. Джерела та основні риси права Русі. Загальна характеристика.
15. Договори Русі з Візантією як джерела права.
16. Право власності та зобов'язальне право за "Руською Правдою".
17. Шлюбно-сімейне та спадкове право Русі.
18. Система злочинів і види покарань за "Руською Правдою".
19. Зміни в державно-правових інститутах Русі в період феодальної роздробленості.
20. Державний лад Галицько-Волинського князівства.
21. Суспільний лад Галицько-Волинського князівства.
22. Джерела та основні риси права Галицько-Волинської держави.
23. Суспільний лад Великого князівства Литовського.
24. Державний лад Великого князівства Литовського.
25. Кревська (1385 р.) і Городельська (1413 р.) унії Литви та Польщі, їх наслідки для українських земель.
26. Судоустрій Великого князівства Литовського.
27. Литовські статuti: загальна характеристика.
28. Право власності та зобов'язальне право Великого князівства Литовського.
29. Шлюбно-сімейне та спадкове право Великого князівства Литовського.
30. Види злочинів та система покарань у Великому князівстві Литовському.
31. Магдебурзьке право в українських містах: запровадження та

принципи функціонування.

32. Суспільно-політичний лад на руських землях у складі Королівства Польського (1340 – 1569 рр.)

33. Утворення Речі Посполитої. Правовий статус українських земель у складі новоствореної держави.

34. Суспільний лад на українських землях у складі Польщі та Речі Посполитої.

35. Органи центральної влади Речі Посполитої та їх вплив на систему управління українськими землями (др. пол. XVI - сер. XVII ст.)

36. Джерела права та основні риси права на українських землях у складі Польщі та Речі Посполитої.

37. Берестейська церковна унія та її наслідки для України.

38. Утворення Запорозької Січі та еволюція її державно-правового статусу.

39. Органи влади та управління Запорозької Січі.

40. Судоустрій та судочинство Запорозької Січі.

41. Основні риси звичаєвого права Запорозької Січі.

42. Виникнення та структура управління реєстрового козацтва.

43. Формування української національної держави в ході визвольної боротьби під проводом Б. Хмельницького (1648 – 1657 рр.).

44. Державний лад Української гетьманської держави (Війська Запорозького) друга половина XVII ст.

45. Суспільний лад Української гетьманської держави (Війська Запорозького).

46. Джерела права Української гетьманської держави (Війська Запорозького), їх характеристика.

47. Право власності та спадкове право Української гетьманської держави (Війська Запорозького).

48. Гетьманські статті як основа державного права Української гетьманської держави.

49. Українсько-московський договір 1654 р.: основні положення.

50. Гадяцький договір (1658 р.) І. Виговського та Переяславські статті (1659 р.) Ю. Хмельницького: суть та наслідки для України.

51. Українсько-шведська угода І. Мазепи: мета, наслідки.

52. Договірні статті (Конституція П. Орлика), їх історичне значення.

53. Андрусівське перемир'я 1667 р., Вічний мир 1686 р. та Бахчисарайський мирний договір 1681 р.: поділ України.

54. Правобережна Україна у XVIII ст.: поділи Польщі.

55. Джерела українського права: "Права за якими судиться малоросійський народ", «Суд і розправа в правах малоросійських»: загальна характеристика.

56. Обмеження та ліквідація автономії України. Перша Малоросійська колегія. Правління гетьманського уряду. Друга Малоросійська колегія.

57. Суспільний лад на українських землях у складі Російської імперії

(кінець XVIII-XIX ст.).

58. Органи управління Україною у складі Російської імперії XIX - початок XX ст.

59. Судова реформа 1864 р. в Росії та її особливості в Україні.

60. Джерела та характерні риси права України у складі Російської імперії XIX - початку XX ст..

61. Суспільно-політичний устрій Галичини, Північної Буковини та Закарпаття у XIX ст.

62. Право Галичини, Північної Буковини та Закарпаття у складі Австрійської та Австро-Угорської імперій XIX – початок XX ст.

63. Утворення Української Центральної Ради, її юридичний статус.

64. I та II універсали Центральної Ради, їх значення.

65. Українська Центральна Рада і проголошення УНР: III і IV універсали Центральної Ради.

66. Брестський мир 1918 р. і його наслідки для України.

67. Конституція Української Народної Республіки від 29 квітня 1918 р.

68. Українська Держава 1918 р. (гетьманат П. Скоропадського).

69. Формування української національної держави доби Директорії.

70. Проголошення ЗУНР. Акт злуки УНР та ЗУНР 22 січня 1919 р. та його значення.

71. Перший Всеукраїнський з'їзд рад 1917 р. Проголошення УСРР. Становлення радянської влади в Україні

72. Конституція УСРР (1919 р.): загальна характеристика.

73. Міждержавна угода між Польщею і УНР квітня 1920 р. (Варшавський договір). Ризький договір (1921 р.) та його наслідки для України.

74. Правові засади входження УСРР до складу Союзу РСР. Конституція СРСР 1924 р.

75. Утворення та діяльність міліції радянської України (1919-1941 рр.)

76. Перша кодифікація права радянської України (1920-ті роки).

77. Адміністративно-територіальна реформа в УСРР у 1920-1930-х рр. Молдавська АРСР у складі радянської України (1924 – 1940 рр.)

78. Конституція УСРР (1929 р.): загальна характеристика.

79. Право УРСР в умовах тоталітарного режиму в 1930-х рр.

80. Основні положення Конституції УРСР 1937 р.

81. Проголошення незалежності Карпатської України (1939 р.).

82. Приєднання Західної України, Північної Буковини та частини Бессарабії до УРСР (1939 – 1940 рр.).

83. Державно-правова платформа Організації Українських Націоналістів. Акт відновлення української державності 30 червня 1941 р., його політико-правове значення.

84. УРСР – засновник і член ООН.

85. Правове закріплення передачі Кримської області та м. Севастополя до складу УРСР (1954 р.).

86. Друга кодифікація права радянської України (1960-ті роки).

87. Конституція УРСР 1978 р.: характеристика основних положень.
88. Декларація про державний суверенітет України від 16 липня 1990 р.: основні положення.
89. Акт проголошення незалежності України від 24 серпня 1991 р. і його закріплення Всеукраїнським референдумом 1 грудня 1991 р.
90. Розпад Союзу РСР. Створення СНД. Еволюція статусу України в цьому міждержавному об'єднанні.
91. Конституційний процес в незалежній Україні. Конституція України 1996 р. та зміни до неї.
92. Вибори Президента України 2014 р. Реформування системи державного управління, процеси децентралізації.
93. Вибори Президента України 2019 р. та основні тенденції сучасного державно-правового розвитку.
94. Агресія російської федерації проти України (2014-2022 роки). Початок повномасштабної російсько-української війни у лютому 2022 року.
95. Основні напрями змін у системі державного управління та законодавстві України, викликані російсько-українською війною (лютий 2022 року – по сьогоднішній день).
96. Воєнні події російсько-української війни (лютий 2022 р. – по сьогоднішній день). Геноцид українського народу російськими військами.

11. Рекомендовані джерела інформації

Нормативні законодавчі акти

1. Акт проголошення незалежності України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1427-12#Text>
2. Декларація про державний суверенітет України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-12#Text>
3. Закон України «Про національну поліцію». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>
4. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

Основні

1. Борисова О. В., Климов А. О. Історія української державності. У 2-х т. Т. 1. К.: Кондор, 2018. 344 с., Т. 2. К.: Кондор, 2018. 464 с.
2. Захарченко П.П. Історія держави та права України: підруч. Київ: Аттіка, 2005. 368 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0001080>
3. Гончаренко В.Д. Історія держави і права України: підруч. Київ: Право, 2019. 552 с.
4. Історія держави і права України: курс лекцій / Щербатюк В.М. та ін. Київ: Видавництво «Фенікс», 2018. 496 с. URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/handle/123456789/23356>
5. Історія держави та права України: підручник для курсантів та студентів вищих навчальних закладів / О. М. Бандурка, М. Ю. Бурдін, О.М.

Головка та ін. ; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків: Майдан, 2018. 616 с. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/items/2c4c8069-6261-4f04-8919-d9def3cbe9c5>

6. Історія держави та права України (схеми та таблиці): навчальний посібник / О. В. Шкуратенко та ін. К.: «Видавництво Людмила», 2020. 174 с. URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/handle/123456789/18071>

7. Історія українського права: навч. посіб. / за ред. Безклубого І. А. Київ: Грамота, 2010. 334 с.

8. Терлюк І.Я. Історія держави і права України: навч. посіб. Київ: Кондор, 2018. 772 с.

URL:http://pidruchniki.com/1584072045407/pravo/istoriya_derzhavi_i_prava_ukrayini

9. Трофанчук Г.І. Історія держави та права України: навч. посіб. Київ: Юрінком Інтер, 2019. 568 с. URL: <https://westudents.com.ua/knigi/419-storya-derzhavi-ta-prava-ukrani-trofanchuk-g.html>

10. Ухач В. Історія держави і права України. Навчальний посібник (Конспекти лекцій). Тернопіль, Вектор, 2011. 378 с.

URL:<http://library.wunu.edu.ua/index.php/uk/dovidka/daruvanyky/>

Додаткова

1. Агресія Росії проти України: історичні передумови та сучасні виклики / Кер. проекту, упоряд. і наук. ред. П. П. Гай-Нижник; Авт. кол.: П. П. Гай-Нижник, Л. Л. Залізник, І. Й. Краснодемська, Ю. С. Фігурний, О. А. Чирков, Л. В. Чупрій. Міністерство освіти і науки України; Науково-дослідний інститут українознавства. К.: "МП Леся", 2016. 586 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0013323>

2. Білоконь М. В. Органи державного управління та місцевого самоврядування в Російській імперії у другій половині XIX ст. (на матеріалах Лівобережної України): історико-правове дослідження Х.: НУВС, 2003. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/

3. Бланчуца А. Правові основи шляхетського землеволодіння за Другим Литовським Статутом 1566 р. *Україна в Центрально-Східній Європі*. К., 2003. С. 129. URL: <http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/>

4. Богуцький П. Війна і тероризм: теорія та практика юридичної кваліфікації. *Право України*. 2022. № 8. С. 121-139. URL: https://pravoua.com.ua/ua/store/pravoukr/pravo_2022_8/pravo_2022_8-s7/

5. Бойко І. Правове регулювання відносин у Галичині у складі Польського королівства (1349-1569 рр.). *Право України*. 2009. № 8. URL: https://pravoua.com.ua/ua/store/pravoukr/pravoukr_2009_8/

6. Бойко І. Й. Історія правового регулювання цивільних, кримінальних та процесуальних відносин в Україні (IX–XX ст.): навч. посібник: Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2014. 903 с.

7. Буднік С. І., Прус В. З., Шкуратенко О. В. Правові джерела Української гетьманської держави (Війська Запорозького). К., 2017. 244 с. URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/handle/123456789/17077>

8. Василів С., Чабан Я. Державотворча ідеологія українських націоналістів у першій половині ХХ століття. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: Юридичні науки. 2022. № 1 (29). С. 20-34. URL: <https://science.lpnu.ua/uk/law/vsi-vypusky/volume-9-number-436-2022/derzhavotvorcha-ideologiya-ukrayinskyh-nacionalistiv-u>
9. Гловацький І. Адвокатура Галичини: історія, розвиток, правовий статус (1772-1939 рр.). Варшава: DRUK-INTRO S. A., 2012. 880 с.
10. Гошко Т. Звичай і права. Джерела, коментарі, дослідження: У двох томах. Том І. Антропологія міст і міського права на руських землях у ХІV – першій половині ХVІІ століття. Київ: Критика, 2019. 350 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0014572>
11. Гошко Т. Нариси з історії магдебурзького права в Україні ХІV - початок ХVІІ ст. Львів: Афіша, 2002. 255 с. URL: <http://www.ji.lviv.ua/n29texts/hoshko.htm>
12. Дегтярьов С.І. Державні інституції та чиновники періоду Гетьманату П. Скоропадського (нарис з історії органів влади й управління Української Держави 1918 р.). Суми: СумДУ, 2018. 168 с. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/68398/1/>
13. Документи українського козацтва ХVІ – першої половини ХVІІ ст.: універсали, листування, угоди, присяги. Упоряд.: В. Брехуненко та ін.; редкол.: Г. Папакін (голов. ред.) та ін. Київ: НАН України, Ін-т укр. археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського. 2016. 607 с.
14. Долгорученко К. О. Колабораціонізм як феномен війни та наукове поняття в межах історико-правових досліджень. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Юриспруденція. 2022 № 56. С. 16-19. URL: <http://www.vestnik-pravo.mgu.od.ua/index.php/arkhiv-nomeriv?id=152>
15. Дурнов Є.С., Кривицький Ю.В., Сокур Ю.В. Історія держави та права України: термінологічний словник Київ: Видавничий дім «Гельветика», 2019. 192 с.
16. Заяць Н. В. національна ідентичність як основа для розвитку політичної нації в Україні. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Юриспруденція. 2022 № 56. С. 28-32. URL: <http://www.vestnik-pravo.mgu.od.ua/index.php/arkhiv-nomeriv?id=152>
17. Котляр М.Ф. З історії міського самоврядування на Русі. *Український історичний журнал*. 2016. №1. URL: <http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/>
18. Котляр М.Ф. Княжа служба в Київській Русі. К., 2009.
19. Кресін О.В. „Пакти конституцій законів і вольностей Запорізького війська” 1710 р. *Український історичний журнал*. 2005. №2. URL: <http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/>
20. Кульчицький В.С., Бойко І.Й. Система судових органів Галичини у складі Австро-Угорщини. *Право України*. 2001. № 11. С. 137–139.
21. Курас Д.І. Головні засади економічної політики в українській державі у контексті історичних оцінок Микити Шаповала. *Історичний журнал*.

2008. № 6, с. 14-22.

22. Курас Д.І. Перспективи імплементації світового досвіду щодо забезпечення права на свободу совісті в Україні. *Захист прав людини: міжнародний та вітчизняний досвід. Матеріали I науково-практичної конференції (м. Київ, 16 травня 2019 р.)* К. Національна академія прокуратури України, 2019. 712 с. С. 327-330. URL: <https://zenodo.org/record/3236183#.YRKwwIgzBIU>

23. Курбатова І. Становлення та розвиток органів прокуратури на теренах України: історико-правовий аспект. *National law journal: teory and practice*. 2019. No 3. С. 142–146. URL: <http://www.jurnaluljuridic.in.ua/archive/2019/5/32.pdf>

24. Магновський І. Адміністративно-територіальний поділ українських земель у період козацького державотворення XVII – XVIII ст. *Право України*. 2010. № 4. URL: https://pravoua.com.ua/ua/store/pravoukr/pravoukr_2010_4/

25. Макаренко О.В. Поняття та склад злочину за джерелами права Гетьманщини. *Право і суспільство*. 2011. №№ 1, 3.

27. Мацкевич М. Адміністративно-територіальне управління в Галичині в період 1771-1848рр. *Право України*. 2008. №9. URL: https://pravoua.com.ua/ua/store/pravoukr/pravoukr_2008_9/

28. Мацкевич М. Конституційне законодавство Австро-Угорщини другої половини XIX ст. і правова платформа українського національного руху. *Право України*. 2009. №8. URL: https://pravoua.com.ua/ua/store/pravoukr/pravoukr_2009_8/

29. Мищак І. Боротьба українців за національні права та інтереси в Австрійському парламенті (др. пол. XIX ст. – 1918 р.). *Право України*. 2009. № 3. URL: https://pravoua.com.ua/ua/store/pravoukr/pravoukr_2009_3/

30. Мищак І. До історії законотворчості Західноукраїнської Народної Республіки. *Право України*. 2008. №10. URL: https://pravoua.com.ua/ua/store/pravoukr/pravoukr_2008_10/

31. Настюк А.А., Муляр Г.В. Дія вічевого права в Київській Русі в правління Святополка Ізяславовича. *Міжнародний юридичний вісник: актуальні питання*. 2019. Вип. 15. С. 81–93. URL: <https://journals.dpu.kyiv.ua/index.php/law/article/view/188>

32. Романишин Н.Ю., Шкуратенко О.В. Державно-правовий статус Закарпаття у міжвоєнний. Україна – Європа – Світ. *Міжнародний збірник наукових праць. Серія: Історія, міжнародні відносини*. Вип. 21. Тернопіль, 2018. С. 254-261. URL: <http://dspace.tnpu.edu.ua/handle/123456789/12673?offset=20>

33. Романишин Н.Ю. Імплементація положень Стамбульської конвенції в національне законодавство України. *Захист прав людини: міжнародний та вітчизняний досвід: матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції (16 травня 2019 року)*. Київ: Національна академія прокуратури України, 2019. С.539-545. URL: <https://zenodo.org/record/3236183#.YRKwwIgzBIU>

- 34 Святонька В. Інститут присяжних на території України за Судовими статутами 1864 р. *Право України*. 2009. №8. URL: https://pravoua.com.ua/ua/store/pravoukr/pravoukr_2009_8/
- 35 Сокур В.В., Сокур Ю.В. Голодомори мовою документів і свідчень. 2-ге вид. доп. та перероб. К.: ФОП Маслаков, 2018. 123с.
- 36 Сокур Ю. В. Аспекти становлення чумацького звичаєвого права. *Митна справа*. 2013. № 5. С. 62–69.
- 37 Судова влада в Україні: історичні витoki, закономірності, особливості розвитку / за ред. Усенка І.Б. Київ: Наукова думка, 2014. 506 с. URL: <http://history.org.ua/LiberUA/978-966-00-1458-9/978-966-00-1458-9.pdf>
- 38 Терлюк І. “Державно-правова традиція” і “(українська) національна державно-правова традиція”: до питання про змістове значення понять. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: Юридичні науки. 2021. № 2 (30). С. 26-35. URL: <https://science.lpnu.ua/uk/law/vsi-vypusky/volume-8-number-230-2021/derzhavno-pravova-tradyciya-i-ukrayinska-nacionalna>
- 39 Терлюк І. «Держава» і «державність»: до проблеми теоретико-правового та історико-правового змісту понять в контексті українського (національного) державотворення. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: Юридичні науки. 2021. № 1 (29). С. 17-28. URL: <https://science.lpnu.ua/uk/law/vsi-vypusky/volume-8-number-129-2021/derzhava-i-derzhavnist-do-problemy-teoretyko-pravovogo-ta>
- 40 Терлюк І. Політико-правова природа радянської державності в Україні як окупаційної. *Право України*. 2022. № 5. С. 103-123. URL: https://pravoua.com.ua/ua/store/pravoukr/pravo_2022_5/pravo_2022_5-s7/
- 41 Терлюк І. Українська субститутна державність останньої чверті XVIII – початку XX ст.: особливості розвитку українських правових і самоврядних традицій у складі Російської та Австрійської (Австро-Угорської) імперій. *Право України*. 2022. № 3. С. 57-79. URL: https://pravoua.com.ua/ua/store/pravoukr/pravo_2022_33/pravo_2022_3-s4/
- 42 Тищик Б., Бедрій М. Копне судочинство в Україні та особливості його здійснення (XIV – XVIII ст.). *Право України*. 2010. №1. URL: https://pravoua.com.ua/ua/store/pravoukr/pravoukr_2010_1/
- 43 Шандра В. Міщанські органи станового самоврядування в Україні (кінець XVIII – початок XX ст.) К.: Інститут історії України, 2016. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0012865>
- 44 Шандра Р. Суд та судочинство за волоським правом на Західноукраїнських землях. *Право України*. 2008. №6. URL: https://pravoua.com.ua/ua/store/pravoukr/pravoukr_2008_6/
- 45 Шкуратенко О.В. Трансформація політико-правових поглядів гетьмана Павла Скоропадського на розбудову Української Держави. *Українське право й законодавство за доби Української революції (1917-1921 рр.): Збірник Міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 30 листопада 2017 р.* К.: Прінт, 2018. С. 194 -197.

46 Шкуратенко О., Єрмак В. Правові форми організації та діяльності добровольчих батальйонів у 2014 році. *IV Всеукраїнська наукова військово-історична конференція «Війна на Донбасі 2014 – 2018 рр.»* Збірн. мат. Київ, Національний військово-історичний музеї України. 2019. С. 127-132.

47 Шкуратенко, Олена Володимирівна. Доктрини зовнішньополітичної діяльності Центральної Ради УНР. *Українська Центральна Рада - світоч національного державотворення : історико-правові уроки та сучасні реалії : матеріали круглого столу* (м. Тернопіль, 10-11 берез. 2017 р.) Тернопіль : Економічна думка ТНЕУ, 2017. С. 304-307. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/22786>

48 Шкуратенко О.В. Досвід УНР для сучасної держави України: компаративістський вимір. *Соборність України: правовий вимір, присвяченої 100-річчя Акту Злуки УНР і ЗУНР 22 січня 1919 р.: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 29 листопада 2018 року*. К.: ФОП Маслаков. 2019. С.163-166.

49 Щербатюк В.М. Вільне козацтво – добровільна громадська міліційна організація в Україні 1917 – 1921 років. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2016. № 2. С. 275–285. URL: <https://scientbul.naiu.kiev.ua/index.php/scientbul/article/view/189/186>

50 Щербатюк В., Сокур Ю., Орищенко Ю. Козацьке право Запорозької Січі в контексті українського правотворення. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2020. № 1 (114). С. 53–61. URL: <https://ojs.naiu.kiev.ua/index.php/scientbul/article/view/1188/1192>

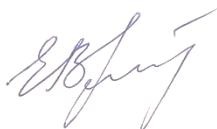
51 Щербатюк В.М., Сокур Ю.В. Зародження протодержавних і державних об'єднань на теренах України. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2017. № 1 (13). С. 138–151. URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/handle/123456789/2738>

Ресурси

1. <https://www.rada.gov.ua/> Верховна Рада України
2. <https://www.president.gov.ua/> Президент України
3. <https://www.kmu.gov.ua/> Кабінет міністрів України
4. <https://mon.gov.ua/ua> Міністерство освіти і науки України
5. <https://minjust.gov.ua/> Міністерство юстиції України
6. <https://ccu.gov.ua/> Конституційний суд України
7. <https://supreme.court.gov.ua/supreme/> Верховний суд України
8. <https://www.nas.gov.ua/EN/Pages/default.aspx> Національна академія наук України
9. <http://instzak.rada.gov.ua/> Інститут законодавства Верховної Ради України
10. <http://www.aprnu.kharkiv.org/> Національна академія правових наук України
11. <http://www.nbuuv.gov.ua/> Національна бібліотека ім. В. І. Вернадського.

12. <https://nlu.org.ua/> Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого
13. <http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/title4.php3> Наукова бібліотека імені М. Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка
14. <https://dntb.gov.ua/> Державна науково-технічна бібліотека України (Київ).
15. <http://odnb.odessa.ua/> Одеська національна наукова бібліотека.
16. <https://korolenko.kharkov.com/> Харківська державна наукова бібліотека ім. В. Г. Короленка.
17. <http://www.lsl.lviv.ua/index.php/uk/golovna2/> Львівська національна наукова бібліотека імені Василя Стефаника.

Завідувач кафедри
історії держави та права

Олена Шкуратенко

Професор кафедри
історії держави та права

Володимир Щербатюк

Доцент кафедри
історії держави та права

Дмитро Курас

Доцент кафедри
історії держави та права

Ніна Дорошук

Доцент кафедри
історії держави та права

Віталій Прус

Доцент кафедри
історії держави та права

Юрій Сокур